Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Fermin Ruiz de Gauna Ibañez de Garayo

Elgoibar, Gipuzkoa
(1923-2010)

Aurkibidea

Biografia

Elgoibarren jaio zen. Aita Barrundiako Audikana kontzejukoa, eta ama Aguraingoa zituen. Bost anai-arrebatatik zaharrena zen Fermin. Zortzi urte zituela galdu zuen aita, eta bere bi anai-arrebarekin Elgoibarko babes-etxean hartu zuten. Hamahiru urterekin Ciaran makina-erreminta lantegian hasi zen lanean. Hamaika urte Ciaran-en eginda, Sigmara joan eta bertan jardun zuen jubilatu arte. Pilota eta futbol zalea zen; Elgoibar futbol taldeko atezaina izan zen, baina pilotari profesional bihurtu zenean utzi behar izan zion futbolari. Barakaldon 1944. urtean debuta egin eta hemeretzi urtez jokatu zuen profesional mailan, lantegiko lana alde batera utzi gabe. Elgoibarko Anjelita Alzibarrekin ezkondu zen eta bi seme izan zituzten.

Zintak

EGB-045

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Elortza, Kepa
- **Data**: 2010-02-22
- **Iraupena**: 48 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Elortza, Kepa
- **Transkribatzailea(k)**: Elexpuru, Juan Martin

Pasarteak

1. 13 urterekin lanera

- **Erref**: EGB-045/002
- **Iraupena**: 0:01:37. **Hasi**: 00:02:42. **Bukatu**: 00:04:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskola publikoan ikasi zuen. 13 urterekin hasi zen lanean, gerra hasi baino hamar egun lehenago.

2. Zortzi urte zituela, aita hil zitzaion

- **Erref**: EGB-045/003
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:04:19. **Bukatu**: 00:05:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak

Laburpena:
Aita hil zitzaionean, zortzi urte zituela, bera eta anaia bi babes-etxetan hartu zituzten, eta arreba bat Araiara joan zen. Urte bi eman zituen babes-etxean.

Transkripzioa
-Lehen esan dostazu ospittalian zeundela gerria hasi zanian.
-Bai. Aitta zela hil zan eta bost umekin geratu zan; laurekin baiña gero bosgarrena jaixo zan sei egunera. El día trece jaixo zan beste anaixa.
-Amakin ospittalian?
-Ez. Ospittalian egon giñan anaixa eta arreba bi, beste arreba bat Araiara joan zan.
-Ama zer geratu zan, etxian?
-Etxian. Lana bilatzen. Bizi egin bihar zaban harek ere ta.
-Eta ospitalian zenbat denporan egon ziñan?
-Ba bi urte edo holakotxen bat. Seguru ez dakit.
-Eta gero atzera etxera amakin?
-Klaro.
-Ama lanian hasitta edo?
-Ama hasi zan "interina" esaten dana

3. Mutikoak errekete batekin lo egin behar

- **Erref**: EGB-045/004
- **Iraupena**: 0:02:07. **Hasi**: 00:05:50. **Bukatu**: 00:07:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:
Babes-etxeko leiho batetik ikusi zituen tropak Elgoibarren sartzen. Soldaduek elgoibartarren etxeetan egiten zuten lo. Ferminek errekete batekin egin behar izaten zuen lo derrigortuta.

Transkripzioa
-Eta ze rekuerdo daukazu zuk gerrian hasierakua?
-Gose galanta pasau genduala.
-Gerra ostian, ezta?
-Gerra ostian.
-Eta gerra denporan? Hemen tropak etorri zienian akordaitten za?
-Bai. Ospittalian [genden] gu, asilo. Bentanatikan begira tropak zela

zatozen Elgoibarrera. "Tropas requetés".
-Denpora asko egon zien hamen, ezta?
-Zazpi bat hillabete. Ez dakit seguru. Zazpi bat hillabete edo, ez dakitt zenbat in zittuen.
-Ondo portau zien edo?
-Eee, danak txarri batzuk zien.
-Esan dostai bi edo hiru soldau etxe danetan partidu egin zittuela lo eitteko.
-A bai, gurian ere bai hori amakin. Ni amakin nenguala soldauak gaiñera derrior hartu bihar, e. Neri tokau jatan, ez dakit zeuden bi, bi edo bazeuden. Beste bat etorri ta derrigorrian hartu bihar. Ta norberakin ifini gaiñera, neurekin lotan reketia. Ez dakit zein zan baiña txarri galanta bai.
-Oseake mutikuakin soldaua.
-Bai.
-Ohe baten edo kuarto baten edo?
-Ohe baten eta kuarto baten. Eta beste ohian ba beste bat. Ez dakit zein, zeintzuk zianik ez dakigu ta. Baina horrek esan biharrik ez dao, horrek, e... Normala begittantzen jata neri zala orduan.
-Etxe danetan pasau zan.

4. Euskara kalean ikasi zuen

- **Erref**: EGB-045/005
- **Iraupena**: 0:01:08. **Hasi**: 00:07:57. **Bukatu**: 00:09:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Erreminta-makinak

Laburpena:
Gurasoak erdaldunak ziren, eta Ferminek euskara kalean ikasi zuen.

Transkripzioa
-Zure aitta-amak euskaldunak zien?
-Ez dizut ba esaten? Salbatierrakua aitta ta...
-Aittak eitten eben euskeraz?
-Ez.
-Eta amak?
-Ezta.
-Zuek nun ikasi dozue?
-Kalian.
-Kalian, e?
-Ta erderaz baiño lehenao.
-Bai? Orduan euskeraz eitten zan beti, ezta?
-Guk bai behintzat.
-Zuk jaixo ta segidan ikasiko zeben euskeraz baiña etxetik kanpo.
-Klaro, amak-eta ez zekixen eta. Nik bixetara eitten neban gero, erderaz eta euskeraz.
-Orduan hemen erdeldun gutxi egongo zan.
-Erdeldun gutxi? Erdeldunak ointxe geanak edo gehixao igual. Elgoibarkuak.
-Baiña artian be kalian eta mutikuak-eta danak euskeraz.
-Euskeraz asko, bai.
-Zuek anai-arrebok danok ikasi ziñuen euskeraz?

-Danak.

5. "Ciarán" lantegian tornulari lana ikasi zuen

- **Erref**: EGB-045/006
- **Iraupena**: 0:04:01. **Hasi**: 00:09:05. **Bukatu**: 00:13:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Erreminta-makinak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Maalan zegoen "Jose León Ciarán" makina-erreminta lantegian hasi zen lanean Fermin. Zulagailuak egiten zituzten bertan. Militarizatu gabe, baina gerra denboran "Ciarán" lantegiak lanean jarraitu zuen. Edozertarako laguntzaile gisa hasi zen lanean, eta denborarekin tornulari bihurtu zen. Hamaika urtez "Ciarán"en jardun eta gero, Sigma lantegira joan zen lanera, josteko makinak egitera. 37 urte eman zituen bertan.

6. Pilotaria eta futbol atezaina

- **Erref**: EGB-045/007
- **Iraupena**: 0:02:22. **Hasi**: 00:13:06. **Bukatu**: 00:15:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:
Umetan hasi zen pilotan jolasten. 21 urterekin profesional mailan jokatzen hasi zen. Umetan, pareta bat eta pilota nahikoa ziren pilotan jolasteko. Hiru "perro" eta erdiko (txakur handia, pezeta baten hamar zentimo) pilotak erosten omen zituzten orduan. Elgoibarko futbol taldeko atezaina izandakoa ere bada Fermin.

Transkripzioa
-Tartian pelotan esaten dozu?
-Pelotarixa nitzan.
-Noiz hasi ziñan pelotan? Mutikotan hasiko ziñan, ezta?
-Hogeta bat urte neukanian. Profesional.
-Profesional, baiña pelotan jolasian umetan.
-Jesus, baitta lotan ere bai.
-Eta nun ikasi zenduan zuk, pelotalekuan edo kalian?
-Kalian! Ahal dan lekuan. Pareta euki ezkero eta pelotia, segi.
-Pelotia zelakua ebalten zebein mutikotan, gomazkuak edo zelakuak?
-Narruzkuak.
-Mutikotan be bai?
-Lanazkua be igual. Baiña narruzkuak merkiak, e. Hiru perro ta erdiko pelotak esaten giñuan orduan. "De a 35 céntimos".
-Hiru pero?

-Hiru perro, txakur haundixak. Lanazkuakin igual itten gendun guk pelotan. Kartoiakin ere bai, borobildu ezkero...
-Sake eitten baeben...
-Segi.
-Kuadrillan jokatzen zebein pelotan?
-Keba. Kuadrillan ere bai baiña frontoia, pareta nun zeuan hantxe. Afizio demasa.
-Asko izango ziñen sasoi hartan pelotan. Futbolian ez zan eitten?
-Baitta. Fubolian einda [daukat] nik.
-Baiña profesionala ez.
-Elgoibarren, Elgoibar. Elgoibar Club.
-Elgoibarko ekipuan? Orduan deportista...
-Atleta.
-Atletia izan za orduan, e.
-Ez. Portero eitten naban.
-Oseake Elgoibarko herriko ekipuan portero eta aparte pelotari.
-Bai. Bueno, orduantxe laga nion futbolari. Pelotan hasi nintzanian...
-Fubola akabo. Bixak batera eittia zaila, ezta?
-Klaro, ezin leiken gauzia.

7. Bonbardaketatik babes bila

- **Erref**: EGB-045/009
- **Iraupena**: 0:01:59. **Hasi**: 00:18:22. **Bukatu**: 00:20:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Elgoibar bonbardatzen zutenean, ahal zen lekura ahal zen azkarren joaten ziren babes bila. Elizan gordetzen ziren askotan. Abioiek bonbardatzen zuten herria, baina Muneta menditik ere botatzen zituzten kanoikadak.

Transkripzioa
-Eta hemen goguan daukotzu bonbardaketak-eta egon zienian?
-Bai.
-Zuen etxe inguruan jausi zan baten bat edo?
-Ez, etxian ez. [...]. Baiña bonbardeua bai; refujixora saltaka ahal dan modura.
-Nora joaten ziñen?
-Saltaka.
-Baiña nora?
-Refujion batera.
-Lurpera edo?
-Ba karreterapera. Parrokixara ere bai kanpantorrera. Ahal zan lekura.
-Kanpantorriak errespetau eitten zittuen, elizak eta?
-Bai. Hamen bai behintzat.
-Eta nundik etortzen zien bonbok?
-Bonbardeua? Abioiak etortzen zian.
-Baiña kaiñoiak egongo zian, ezta?
-Kaiñoiak hamendikan, Munetatikan, Muskurutxu. Hortikan botatzen zittuen.
-Intxortatik be esaten dabe Eibarrera eta botatzen zittuela.
-Bai. Eibartikan ere botatzen zittuen hona.

-Arrate gaiñian zer zeozen, gorrixak edo?
-Gorrixak eta berdiak? Reketiak-eta zeuden han.
-Arraten?
-Bai.
-Eta haik handik Eibarrera eta eibartarrak honutz. Eta zuek erdi-erdixan.
-Gu bai. Kalkulatzen genduan noiz hasten zian eta hasten zianian trote.
-Refujixora?
-Bai.

8. Mutikoak soldaduen arrantxotik jaten

- **Erref**: EGB-045/012
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:21:45. **Bukatu**: 00:23:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Frontea Elgoibarren zegoenean, mutikoek soldaduen arrantxora gerturatu eta zerbait jan ahal izaten zuten. 1941. urteko gosete gogorra gogoan du Ferminek. Baserrietara joaten ziren jateko bila, baina garestiegia omen zen.

Transkripzioa
-Eta gero zure amak gerra denporan be lana egin eben?
-Bai, honbre.
-Kriada. Gero reketiok-eta fan zienian bizimodua normalera bueltau zan aguro edo miserixa haundixa euen edo?
-Igerri ere ez guk. Joan zienian ba adios, joan ziela.
-Jatekuak eta...
-Jatekuak eta karu ta gitxi ta dana zeuan; gosia galanta pasau genduan.
-Razionamentua noiz hasi zan?
-Auskalo, nik ez dakit. Guk beti orduan sasoi baten. Porke eurak egon zianian, reketiak-eta hemen egon zianian, rantxora ta joaten giñan gu. "A donde daban".
-Joango zien umiak rantxora, ezta?
-Klaro ba, geu, gaztiak. Ostian? Bizimodu gogorra izan da hamengua.
-Eta zure amak jaten-eta etxian emoten otsuen edo?
-Erosi in bihar. Errekauak in eta.
-Baiña dendetan-eta ez zan egongo gauza askorik garai hartan.
-Ze egongo zan, ezta urrik emanik ere. Kuarentayunuan eta orduan gose galanta pasau zan hemen, e! Joe!
-Esan dostenez basarritarrak sikiera etxerako eukitzen eben. Zuek faten ziñen basarrittara jan eske edo lanera edo?
-Lan eske. Lan eske ez, jateko eske. Baiña karu eskatzen zeben eta. Ezin erosi.

9. Babes-etxea San Frantzisko kalean

- **Erref**: EGB-045/014
- **Iraupena**: 0:00:51. **Hasi**: 00:25:30. **Bukatu**: 00:26:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak

Laburpena:
Babes-etxea (ospitalea) San Frantzisko kalean zegoen, gaur egun dagoen toki berean. Mesedeetako mojen ardurapean zegoen. Eskolan zebilela, babes-etxean bizi zen.

Transkripzioa
-Ospittal hori nun euen?
-Ointxe dauan lekuan. Hamentxe kalian. San Franzisko kale hau? Amaieria? Kanpantorre txiki bat dao; hauraxe da.
-Oin zer dao hor?
-Iguala.
-Residentzia da oin be?
-Bai.
-Eta monjak edo zer?
-Orduan monjak, monjak zeuden. Oin ez, oin ez daoz monjak.
-Ze monja zien?
-Caridad.
-Zer moduz arreglaitten ziñen eurakin?
-Ondo.
-Eskolan zebitzela orduan zuek eskolara fan eta gero bazkaittara ospittalera eta...
-Holaxe, bai.

10. Bereizi gabeko bonbardaketak

- **Erref**: EGB-045/016
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:26:47. **Bukatu**: 00:28:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Bonbardaketak ez omen ziren helburu jakinen gainean izaten, oso zabalak omen ziren. "El abuelo" izeneko abioia gogoratzen du.

11. Pilotari profesional gisa debuta egin zuenekoa

- **Erref**: EGB-045/017
- **Iraupena**: 0:02:49. **Hasi**: 00:28:12. **Bukatu**: 00:31:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:
Barakaldon egin zuen debuta pilotari profesional gisa. Cipri eta Asla-ren kontra jokatu zuten Fermin eta Artazo-k, Ferminendako profesionaletako lehen partida izan zenean. Artazo elgoibartarra izan zuen atzelari Ferminek. Hamazortzi urtez jokatu zuen profesionaletan, "Empresas Unidas" enpresarekin. Lehen partida irabazi egin zuen, eta 22 ogerleko jaso zituen.

Transkripzioa
-Pelotan esan dozu hogeta bat urtekin hasi ziñala.
-Profesional.
-Nun eta nola eta zela izan lelengo partidu profesionala? Ta noren kontra?
-Noren kontra... Harek hilda egongo dia behiñ honezkero. Barakaldon debutau naban nik.
-Barkaldon, e!
-Bai.
-Oseake errogeta lauan.
-Holakotxen bat.
-Bai, hogeta bat bazeukatzun, berrogeita lauan. Noren kontra?
-Cipri-Asla.
-Entzun barik neukan nik.
-Fermin-Artazo.
-Fermin Artazo zeu?
-Fermin (ni) eta nere zagerua Artazo.
-Zu aurrelarixa?
-Bai.
-[...].
-Artazo hau elgoibartarra zan?
-Bai, bai, elgoibartarra.
-Bizi da ondiok?
-Ez, ez.
-Zu aurrelarixa orduan. Eta enpresan baten bidez edo zela joan ziñein Barakaldora?
-Enpresa baten bidez ez. Neri Artazok esan zidan: "debutau in bihar dok / biok/ holako lekutan, zerak suspendidu ei jok eta"; beste batek suspendidu ebala ta neri ipiñi. Eta orduantxe hasi pelotan. Gero ba enpresak, enpresekin gero. Hemezortzi urte in nittuan nik profesional.
-Jontxo. Zu beti ibili za "Empresas Reunidas" horretan?
-Bai. Empresas Unidas.
-Ze rekuedo daukatzu lenengo partiduena?
-Irabazi in genduan behintzat.
-Zenbat akordaitten za?
-Ez. Irabazi genduala bai. Ta ze kobrau genduan ere bai.
-A bai?
-Baitta. Hogeta bi duro.
-Hogeta bi duro zan partiduagatik edo irabazi eta galdu igual kobrau...
-Ez, ez, partiduagatikan.

12. Frantzian eta Espainian ere pilotan jokatutakoa

- **Erref**: EGB-045/019
- **Iraupena**: 0:02:56. **Hasi**: 00:31:09. **Bukatu**: 00:34:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:
Migel Gallastegi eibartar pilotariarekin batera, hirukoteen kontra jokatzen zuen Fermin Leiaristirekin bikote zela, amateur mailan "Distrito de Bergara" txapela irabazi zuen. Frantzian eta Espainian ere jokatu izan du Ferminek. Errioxara ia astero joaten zirela dio.

13. Kirola gehiago festa baino

- **Erref**: EGB-045/022
- **Iraupena**: 0:02:33. **Hasi**: 00:36:45. **Bukatu**: 00:39:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:
Baserritar bati neska-laguntzen gertatutakoa azaltzen du. Fermin ez da izan jai zalea. Pilota profesionalean hasi zenean, Elgoibarko futbol taldea utzi egin behar izan zuen. Herrien arteko haserreak egoten zirela dio, baina ez oso larriak.

14. Sigman somara egiten zuen lan

- **Erref**: EGB-045/024
- **Iraupena**: 0:03:23. **Hasi**: 00:40:17. **Bukatu**: 00:43:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Sigma lantegian somara (destajura) egiten zuten lan. Jatorrizko "Estarta y Ecenarro" lantegian hasi zen Fermin lanean, Sigma izena hartu aurretik.

15. Linimentuarekin hasiberriarena

- **Erref**: EGB-045/026
- **Iraupena**: 0:01:47. **Hasi**: 00:44:44. **Bukatu**: 00:46:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Oñatin partida bat jokatu zuen batean, ezjakinean linimentua eman zuen gorputz osoan, eta gorriak ikusi zituen partida bukatu arte.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-17

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com